

OBNOVA DROBNÝCH SAKRÁLNÍCH PAMÁTEK NA ČESKOLIPSKU A LITOMĚŘICKU PROVEDENÁ MGR. AK. SOCHAŘEM DAVIDEM JANOUCHEM

Ladislav Janouch

Praha; ladislav.janouch@gmail.com

V českolipském a litoměřickém regionu a jejich okolí proběhla v posledních deseti letech obnova a restaurování některých drobných sakrálních objektů, které prováděl Mgr. ak. sochař a restaurátor David Janouch. Letos v srpnu by se dožil padesáti pěti let. Bohužel nešťastně a tragicky zemřel 4. listopadu 2019. Narodil se sice v Praze 20. srpna 1967, ale vztah k tomuto kraji, historii a památkám byl dán od dětství jeho častým pobytem na chalupě, kterou rodiče zakoupili v Janovicích v Podještědí. Vystudoval Střední průmyslovou školu sochařsko-kamenickou v Hořicích v Podkrkonoší (1982–1986). Poté Akademii výtvarných umění v Praze, ateliér sochařství profesora J. Hendrycha (1986–1993) a svá studia doplnil na téže škole oborem restaurování u prof. P. Siegla (2014–2016). Převážně se věnoval práci restaurátorské, ale bohatá je i jeho činnost v oblasti volné tvorby. Uspořádal několik samostatných výstav a účastnil se mnoha výstav kolektivních. K jeho činnosti patřila také účast na sochařských symposiích, z nichž některé také inicioval (např. Sochooko 2011–2019 nebo Odkaz Karla IV. v kameni). Přestože jeho restaurátorská činnost probíhala hlavně v Praze, Brně, Liberci, Plzni, v okolí Příbrami a na Rakovnicku, velkou část práce odvedl také zde na Českolipsku a Litoměřicku.

Šlo především o obnovu Božích muk a křížků. Tyto objekty, které formovaly a dotvářely charakter naší krajiny, patří časově především do období baroka a končí někdy v devatenáctém století. Zaslouhou malých obcí a vlastivědných spolků, které vyčlenily za tímto účelem peníze a s pomocí grantů Ministerstva kultury, došlo k obnově památek, které zde v článku zmíním. Často se tyto památky nacházely pod závalem hlíny, rozbořené a rozházené po poli, nebo v úžlabích podél cest. S pomocí starší fotografické dokumentace bylo přistoupeno k restaurování a také k vytvoření nových scházejících částí.

Jedna z prvních prací v tomto regionu byl transfer poničených soch ze zámku v Konojedech, kterou provedl v roce 2010 společně s kolegou ze studií na sochařsko-kamenické škole v Hořicích a následně na Akademii výtvarných umění, Petrem Dufkem. Ve stejném roce prováděl renovaci dolní kapličky na poutním místě v Ostrém, do které také vytvořil v roce 2011 reliéf Loučení Krista s Marií. V Ostrém také provedl zbudování kamenné lucerny na objektu horní kaple Božího hrobu (společně s J. Kalinou, J. Šmídkem a O. Škáchou, obr. 1). V Konojedech následně zajišťoval a prováděl v roce 2015 výrobu a osazení kamenných profilovaných madel na zábradlí balkonu zámku (společně s P. Kovaříkem, J. Kalinou a J. Šmídkem). Tato práce byla náročná především v přesném návrhu rozkreslení a rozvržení řezu styčných ploch profilovaných kamenných dílů.

Na cestě z Prahy do České Lípy v jižní části obce Medonosy, proběhly restaurátorské práce na soše sv. Ludmily (obr. 2). Podle historika umění Emanuela Pocheho je

pravděpodobným autorem sochy František Xaver Linn (1802–1848), syn sochaře Františka Linna st. Sochař F. X. Linn vystudoval pražskou akademii a byl prvním učitelem významného českého sochaře Václava Levého. Mimo jiné vytvořil sochy sv. Vojtěcha a sv. Václava v Chrudimi a původní náhrobek K. H. Máchy na hřbitově v Litomyšli. Restaurování provedli v roce 2016 sochaři David Janouch a Petr Dufek a kameník Jan Šmídek. Vlastní pískovcová socha z poloviny 19. století byla očištěna od nečistot, drobná poškození vyspravena organokřemičitými tmely, zpevněna a ošetřena proti mechům. Největší práce nastala při rekonstrukci novogotického soklu. Bylo nutno odstranit zpuchřelé části, zpevnit a znovu vymodelovat plastické prvky štukovou směsí. Nejvíce poškozená římsa byla nahrazena římsou pískovcovou. Popisují zde ve stručnosti tento postup, protože v zásadě tak probíhalo i restaurování jiných objektů.

Po levé straně obce Medonosy mezi obcemi Brocno a Chcebuz byl již v roce 2011 obnoven Mariánský sloup. Původní vlastní dříví části sloupu byl zničen natolik, že nebylo možné přistoupit k jeho rekonstrukci, a tak byl sloup vysekán a nahrazen sloupem novým. Základní architektura sloupu však byla zachována, zrestaurována a na vrchol hlavice osazen výdusek sochy Panny Marie. Ve stejné lokalitě byl zrestaurován křížek na cestě u obce Radouň a v roce 2012 následovala práce na restaurování křížku v obci Chcebuz. Neopatrností řidiče traktoru byl Mariánský sloup u Brocna rozbořen a v roce 2016 muselo dojít k jeho nové opravě. Při restaurování a manipulaci těžkých

Obr. 1. Ostré (okr. Litoměřice), vybudování nové lucerny kaple Božího hrobu, 2013, D. Janouch, J. Šmídek, J. Kalina, O. Škach.

Obr. 2. Medonosy (okr. Mělník), socha sv. Ludmily restaurovaná v roce 2016, D. Janouch, P. Dufek, J. Šmídek.

kamenných památek je často zapotřebí pracovat v kolektivu, a tak zde musím zmínit, že častým pomocníkem Davida Janoucha byl kamenosochař Jan Šmídek.

Další oblastí, kde došlo k restaurování křížků Davidem Janouchem, bylo Úštěcko a okolí Třebušína. Přímo v Úštěku to bylo v roce 2015 restaurování Božích muk v ulici Hřbitovní, kterým předcházely obnovy především velice poškozeného křížku v Domašicích, kde byla vysekána nová hlavice, a křížku v Rašovicích, oba v roce 2010. K poničení a roztrhání hlavic křížků dochází především špatným ošetřením kovových částí křížků, které s narůstající korozí tyto hlavice trhají. K úštěcké lokalitě také patří křížky v obci Lhotsko (2011) a Tetčiněves (2014), kde posledně zmíněný, velice poničený, byl opraven na chalupě v Janovicích v Podještědí. Sem patří také Boží muka s novou soškou Panny Marie v obci Vědlice z roku 2013. Další již zmíněnou oblastí renovace drobných památek bylo okolí obce Třebušín na Litoměřicku. Zde započaly práce již v roce 2009 a to malým křížkem v obci Ploskovice. Křížek v obci Řepčice, který byl restaurován v roce 2010 by z dnešního pohledu, vinou špatných původních základů, potřeboval ošetření nové. Doporučení restaurátorů, že památky potřebují chemicky ošetřovat proti náletům a mechům, každé dva nebo tři roky, není majiteli povětšinou dodržováno. Lesní křížek u obce Vinné, kde byly vybudovány nové základy a vysekána pískovcová hlavice, byl předán v roce 2011. Krásně zrekonstruovaný křížek z fotografické dokumentace v obci Doubice (2010) neumím přesněji lokalizovat.

Obr. 3. Velký Újezd (okr. Litoměřice), restaurování křížku v roce 2012, D. Janouch.

Obr. 4. Rané (okr. Česká Lípa), křížek restaurovaný v roce 2016, D. Janouch, J. Šmídek.

Časově navazují dva křížky z obce Sedlec. U menšího nezvykle „zděného“ křížku byla vysekána nová kamenná hlavice. Druhý křížek na křižovatce ulic ve stejné obci získal novou kamennou hlavici a pěknou úpravu okolí. Oba byly restaurovány v roce 2014. Nezmiňuji zde, že u všech restaurovaných křížků, které zde popisuji, došlo k renovaci kovových částí, které byly na patřičných místech také nově zlaceny. Na zlacení křížků se často podílel sochař Denis Anfilov. Novou velkou kamennou hlavici získal také restaurovaný křížek v obci Velký Újezd v roce 2012 (obr. 3). Přímo na návsi, před radnicí v obci Třebušín, proběhla v roce 2014 náročná oprava morového sloupu a ještě ve stejném roce vytvoření nového kamenného podstavce pod restaurovaný křížek v Horním Týnci-Třebušíně. Za zmínku také stojí restaurování dvou křížků v obci Lukavec, práce časově od sebe vzdálené. Oba křížky opět typicky roztrhané v horní části od špatně ošetřených kovových částí byly řešeny různě. Zatímco u prvního v roce 2012 bylo možno hlavici slepit a dotmelit, u druhého byla oprava řešena vytvořením hlavice nové. Tento křížek byl v rámci obce přemístěn o několik metrů blíže k cestě z důvodu probíhajícího elektrického vedení. Byla to jedna z posledních prací, které David Janouch v roce 2019 za pomoci restaurátora MgA. Martina Čermáka prováděl. V obci Lukavec však ještě v roce 2012 provedl restaurování podstavce pod sochu sv. Mikuláše.

Na Českolipsku probíhaly v roce 2016 práce na restaurování křížků na mýtině u obce Rané a na polní cestě za obcí Taneček (obr. 4, 5). Zatímco kamenné části křížku u obce

Obr. 5. Taneček (okr. Česká Lípa), křížek restaurovaný v roce 2016, D. Janouch, J. Šmídek.

Obr. 6. Stvolínky (okr. Česká Lípa), křížek restaurovaný v roce 2016, D. Janouch, E. Míčková

Obr. 7. Kamenický Šenov (okr. Česká Lípa), práce na hřbitovních kaplích a sochách z náhrobků na místním hřbitově v letech 2016–2019, D. Janouch, E. Mičková.

Rané byly vytvořeny převážně nově, velice poničená bochánkovitá hlavice z obce Taneček byla složitě rekonstruována u nás na chalupě a na místo následně dovezena již opravená. Ve stejném roce následovalo restaurování křížku na cestě u obce Stvolínky, kde po klasickém postupu konzervace a očištění byl vysekán nový kamenný křížek na vrchol korpusu (obr. 6). Práci opět provedl David Janouch ve spolupráci s ak. sochařkou Evou Mičkovou.

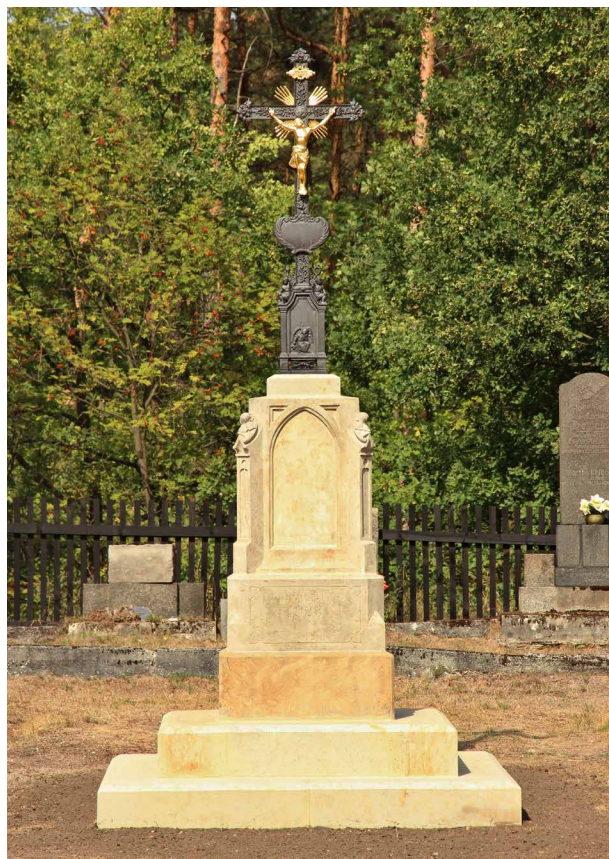
Spolupráce s restaurátorkou Evou Mičkovou dlouhodobě pokračovala na Starém hřbitově v Kamenickém Šenově (2016–2019), kde probíhaly demontáže a osazování

kamenických prvků, včetně restaurování hrobek a soch vytvořených sochařskou dílnou rodiny Maxů (obr. 7). Tato sochařská rodina pocházela ze Sloupu v Čechách a vytvořila koncem 19. století veliké dílo, které nemělo v této době konkurenci. Starší Josef (1804–1855) pracoval především v pískovci, zatímco Emanuel (1810–1901) po studiích v Itálii pracoval také v mramoru. Laikům jsou známy především sochy z Karlova mostu, nebo socha studenta, obránce Prahy proti Švédům. Pro zajímavost zde upozorním, že David Janouch prováděl mimo jiné restaurátorský průzkum sochy Karla IV. na Karlově a Krocínovy kašny na Smetanově nábřeží v Praze. Rovněž práce z dílny sochaře Josefa Maxe. Pro Vojenské lesy provedl David Janouch v roce 2017 restaurování Božích muk na cestě z Kuřívod do bývalé obce Židlov (obr. 8). Tato památka byla poničena a pomalována za doby pobytu sovětských vojsk v této oblasti. Dalo by se říci, že citovou záležitostí bylo restaurování křížku na hřbitově v Janovicích v Podještědí, kde jsem se i já účastnil pomocí při manipulaci a opravě (obr. 9).

Jako sochař vím, že je sochařská práce těžká, ale na svém synovi Davidovi jsem zjistil, že restaurátorská práce je někdy ještě těžší. Každou chvíli na jiném místě, běhání po lešení, tahání a stěhování těžkých věcí. Jednu chvíli práce jako zedník, vzápětí až chirurgicky jemná práce. Někdy v zimě, někdy v dešti či za úpalného slunce. David měl všechny předpoklady pro tuto práci. Především pečlivost, organizační talent a jednání s lidmi. Je velká škoda, že mnoho z toho již neuskuteční.

Obr. 8. Kuřívody (okr. Česká Lípa), křížek restaurovaný v roce 2016, D. Janouch.

Obr. 9. Janovice v Podještědí (okr. Liberec), křížek na hřbitově restaurovaný v roce 2018, D. Janouch, L. Janouch.

ABBILDUNGEN

- Abb. 1. Ostré (Kreis Litoměřice), Errichtung einer neuen Laterne der Grabkapelle, 2013, D. Janouch, J. Šmídek, J. Kalina, O. Škach.
Abb. 2. Medonosy (Kreis Mělník), 2016 restaurierte Statue der heiligen Ludmila, D. Janouch, P. Dufek, J. Šmídek.
Abb. 3. Velký Újezd (Kreis Litoměřice), Restaurieren des Kreuzes im Jahr 2012, D. Janouch.
Abb. 4. Rané (Kreis Česká Lípa), 2016 restauriertes Kreuz, D. Janouch, J. Šmídek.
Abb. 5. Taneček (Kreis Česká Lípa), 2016 restauriertes Kreuz, D. Janouch, J. Šmídek.
Abb. 6. Stvolínky (Kreis Česká Lípa), 2016 restauriertes Kreuz, D. Janouch, E. Míčková
Abb. 7. Kamenický Šenov (Kreis Česká Lípa), Arbeiten an Friedhofskapellen und Grabmalskulpturen 2016–2019, D. Janouch, E. Míčková.
Abb. 8. Kuřívody (Kreis Česká Lípa), 2016 restauriertes Kreuz, D. Janouch.
Abb. 9. Janovice v Podještědí (Kreis Liberec), 2018 restauriertes Kreuz auf dem Friedhof, D. Janouch, L. Janouch.

Übersetzt von Petra Sochová